

IX edycja sesji edukacyjnej pt. „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”, Łambinowice, 23 maja 2013 r.

Kolejna edycja sesji edukacyjnej pt. „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”, została zorganizowana przez Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu (dalej: CMJW w Łambinowicach-Opolu) we współpracy z Muzeum Stutthof w Sztutowie. Była poświęcona problematyce nauczania o miejscach pamięci w edukacji szkolnej i pozaszkolnej w kontekście zmian podstawy programowej nauczania historii w polskich szkołach.

Zmiany te w znacznym stopniu dotknęły przedmiotów humanistycznych, tj.: historii, wiedzy o społeczeństwie, wiedzy o kulturze, a także edukacji dla bezpieczeństwa, czy zupełnie nowego przedmiotu: historia i społeczeństwo, niejednokrotnie eliminując z programów nauczania treści, wspierające w sposób bezpośredni i pośredni nauczycieli i wychowawców w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej. Ta tendencja również ograniczała (wskutek konieczności realizacji napiętych programów) możliwość organizowania wyjazdów do muzeów i szanse na zainteresowanie uczniów i zapoznanie ich z dziedzictwem historycznym i kulturalnym, a także samą ofertą kulturalną muzeów.

Oficjalnego otwarcia cyklicznie organizowanej sesji dokonała jej inicjatorka – dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor CMJW w Łambinowicach-Opolu, która przywitała wszystkich uczestników i przedstawiła ideę spotkania. Podkreśliła, że poprzez zaprezentowanie na przykładzie CMJW w Łambinowicach-Opolu oraz Muzeum Stutthof w Sztutowie potencjału edukacyjnego obu instytucji i miejsc, w jakich działają, chodzi o pokazanie możliwości w tworzeniu interesujących rozwiązań dydaktycznych, mogących ułatwić i wzbogacić proces nauczania oraz wychowania.

Jako pierwsza głos zabrała dr Anna Wickiewicz (CMJW w Łambinowicach-Opolu). W swoim wystąpieniu pt. „Edukacja dla pamięci w kontekście nowej podstawy programowej a oferta edukacyjna Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu” zaprezentowała szereg rozwiązań

dydaktyczno-metodycznych, wypracowanych przez to muzeum, a mogących ułatwić i wzbogacić proces nauczania oraz wychowania młodzieży na różnych poziomach edukacji szkolnej. Na przykładach kilku konkretnych wydarzeń i projektów edukacyjnych, lekcji muzealnych, warsztatów, podczas których prowadzący je sięgają po metody aktywizujące i różne środki dydaktyczne, wyjaśniła jak wpisują się one w podstawę programową. Spośród wielu pomysłów największe zainteresowanie wzbudził projekt, realizowany we współpracy z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau pt. „Lamsdorf–Auschwitz. Auschwitz–Lamsdorf”, który wpisuje się w realizację nowego przedmiotu (IV etap edukacji) Historia i społeczeństwo, a który może być realizowany w ramach dwóch wątków tematycznych „Ojczysty panteon i ojczyste spory” oraz „Wojna i wojskowość”. Celem projektu jest poznanie historii kompleksu obozów jenieckich Lamsdorf (1939–1945) i obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau (1940–1945) jako elementów składowych niemieckiego systemu obozowego w latach II wojny światowej, a także wykazanie łączących je związków, widocznych w jednostkowych i zbiorowych losach osadzonych w nich ludzi. W podsumowaniu prelegentka podkreśliła znaczenie współpracy edukatorów muzeów-miejsc pamięci z nauczycielami. Dodała, że wspólnie powinni oni podejmować trudne i traumatyczne zagadnienia cierpienia i ludzkiej tragedii, które zachęcą młodych ludzi do refleksji. Wykazała także, że wprowadzona podstawa programowa stwarza dla obu instytucji zarówno nowe możliwości jak i zagrożenia. Dlatego istnieje potrzeba wprowadzenia takich rozwiązań systemowych, które by nie tylko zachęcały, ale także umożliwiały organizowanie wizyt w miejscach pamięci i były częścią edukacji szkolnej jako edukacji dla pamięci, edukacji obywatelskiej.

Nowatorskim pomysłem na prezentowanie i nauczanie o miejscu pamięci jest „Pomorska teka edukacyjna”, zatytułowana „«Pamiętamy, pamiętam...» Pomorze Gdańskie i obóz Stutthof 1939–1945”. Jej prezentacji dokonał Marcin Owsiański z Muzeum Stutthof w Sztutowie. W swoim wystąpieniu pt. „Stutthof uczy. Pomorska teka edukacyjna i jej praktyczne zastosowanie w edukacji szkolnej” skupił się on na zaprezentowaniu tej wyjątkowej pomocy dydaktycznej do nauczania historii regionalnej, jaką są dzieje Pomorza Gdańskiego podczas II wojny światowej. Ten innowacyjny w treści pakiet materiałów edukacyjnych zawiera wiadomości z historii, a także scenariusze lekcji i pomoce edukacyjne, przygotowane przez zespół pracowników Działu Oświatowego Muzeum Stutthof w Sztutowie i Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, a wydane przez Instytut Pamięci Narodowej. Ich autorzy postawili sobie za cel „inspirowanie nauczycieli i uczniów do odkrywania ludzkiego wymiaru historii najnowszej, poznanie jej z poziomu zwykłych ludzi oraz wpływanie na odkrywanie rodzinnego aspektu najnowszej historii”. Materiał ten może być wykorzystany do pracy zarówno w muzeum jak i w szkole.

Referat pt. „Niewola i miejsca pamięci w podręcznikach europejskich” wygłosiła dr Joanna Lusek (CMJW w Łambinowicach-Opolu). Dotyczył on rezultatów programu badawczego realizowanego przez nią w Instytucie Geорга Eckerta w Brunzshwiku (Dolna Saksonia), największego centrum badań nad podręcznikami szkolnymi, którego zbiory obejmują 245 tys. podręczników z całego świata. Prelegentka w sposób niezwykle zajmujący wyjaśniła zebrany, w jaki sposób zagadnienia związane z niewolą w latach II wojny światowej i miejscami pamięci narodowej przedstawiane są w europejskich podręcznikach historii¹.

W dalszej części spotkania odbyła się dyskusja nt. doświadczeń, związanych z pracą edukacyjną w miejscach pamięci, którą moderowała dr Iwona Konopnicka, pracownik Uniwersytetu Opolskiego. Dyskutanci dzielili się swoimi spostrzeżeniami na temat zmieniających się w ostatnich latach realiów pracy w szkołach oraz znaczenia edukacji muzealnej, zwłaszcza w kontekście miejsc pamięci, w nauczaniu szkolnym.

Po przerwie uczestnicy sesji zwiedzili Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach oraz wystawy stałe w muzeum. Ostatnią ważną częścią sesji był finał V edycji ogólnopolskiego konkursu na projekt edukacyjny pt. „Póki nie jest za późno”, realizowany pod honorowym patronatem Sekretarza Rady Ochrony Walk i Męczeństwa, dr. hab. Andrzeja Krzysztofa Kunerta. Ogłoszeniu wyników konkursu, wręczeniu nagród i wyróżnień towarzyszyła prezentacja najlepszych prac, prowadzona przez autorów. Jej różnorodność, bogactwo pomysłów i zastosowanych rozwiązań, a także bardzo widoczne zaangażowanie realizatorów, potwierdziły istnienie dużego potencjału edukacyjnego miejsc, obiektów i znaków pamięci. Komentarze i pytania, które później nastąpiły ze strony uczestników sesji, świadczyły o dużym poruszeniu i zainteresowaniu podobnymi formami pracy.

Na zakończenie odbyła się uroczystość wręczenia srebrnych medali Opiekuna Miejsc Pamięci. Odznaczenia te, na wniosek muzeum, przyznane zostały nauczycielom z Łambinowic: Mariuszowi Madejowi, Krystynie Sieradzkiej i pracownikowi CMJW w Łambinowicach-Opolu, Andrzejowi Prajelowi.

Sesja adresowana była do nauczycieli przedmiotów humanistycznych, konsultantów i pracowników ośrodków metodycznych, przedstawicieli środowisk akademickich, jak również wszystkich tych, którzy w pracy dydaktycznej i wychowawczej realizują zadania, polegające na wprowadzaniu dzieci i młodzieży do uczestnictwa w szeroko rozumianej kulturze społecznej, mającej swoje korzenie w dziedzictwie regionalnym, narodowym i europejskim.

---

¹ Skoncentrowała się przy tym na analizie sposobu prezentacji w podręcznikach szkolnych problemu niemieckich obozów jenieckich, losów żołnierzy w nich przetrzymywanych oraz współczesnych form upamiętnienia tego etapu historii.

Uczestniczyło w niej ok. 60 osób, reprezentujących przede wszystkim środowisko nauczycieli przedmiotów humanistycznych, wykładowców akademickich, pracowników ośrodków metodycznych i muzealników.

Anna Wickiewicz